

Облік і оподаткування

УДК 334.72:[005.921:005.51]:657

Плоскіна Андріана Андріївна

*здобувачка вищої освіти, освітнього рівня бакалавр
Волинського національного університету імені Лесі України*

Плоскина Андриана Андреевна

*соискательница высшего образования, образовательного уровня бакалавр
Волынского национального университета имени Леси Украины*

Ploskina Andriana

Student Bachelor's degree

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000-0002-8544-852X

Фатенок-Ткачук Алла Олександрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі України*

Фатенок-Ткачук Алла Александровна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры учета и налогообложения
Волынский национальный университет имени Леси Украины*

Fatenok-Tkachuk Alla

PhD in Economics,

Associate Professor of Accounting and Taxation

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: 0000-0001-6200-4873

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

**НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ УЧЕТНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИЯТИЯ**

**SOME ASPECTS OF ACCOUNTING SUPPORT FOR STRATEGIC
PLANNING OF ENTERPRISE DEVELOPMENT**

***Анотація.** Актуалізовано проблематику обліково-аналітичного забезпечення процесу стратегічного планування. Виокремлено сутнісні характеристики понять стратегічного планування, стратегічного обліку, ідентифіковано основні завдання, предмет та об'єкти стратегічного обліку. Аналізуючи компоненти стратегічного планування, розроблено основні етапи такого процесу. Виділено три головні завдання стратегічного планування: оцінка поточної ситуації, оцінка потенціалу підприємства на довгострокову перспективу, визначаючи при цьому можливі способи та шляхи виживання і стратегічні напрямки їхнього розвитку, запобігання негативному впливу зміни умов господарювання. Систематизовано основні функції стратегічного планування у контексті облікового забезпечення цього процесу, а саме: методологічна, внутрішньої координації, адаптації до зовнішнього середовища, організаційних змін та контрольна функція. Узагальнено основні складники стратегічного планування. Виділено проблеми облікового характеру, які виникають у процесі стратегічного планування: складність групування облікової інформації у розрізі бізнес-процесів, неможливість залучення необхідної інформації про реальний стан позиції контрагентів, складність прогнозування економічних показників у контексті аналізу потенціалу підприємства, виникнення проблем пов'язаних із структуруванням інформації для усіх підрозділів підприємства. Запропоновано деякі шляхи удосконалення процесу стратегічного планування: збільшення переліку документів, що регламентують процес*

стратегічного планування, відповідно до специфіки діяльності підприємства, необхідність побудови потужної інформаційної бази, яка постійно розширюватиметься й охоплюватиме всі сторони діяльності підприємств, інтеграція всіх наявних на підприємстві видів облікової діяльності з процедурами попередньої аналітичної обробки первинних даних.

Ключові слова: *стратегія, стратегічне планування, стратегічний облік.*

Аннотація. *Актуализирована проблематика учетно-аналитического обеспечения процесса стратегического планирования. Выделены существенные характеристики понятий стратегического планирования, стратегического учета, идентифицированы основные задания, предмет и объекты стратегического учета. Анализируя компоненты стратегического планирования, разработано основные этапы такого процесса. Выделены три главных задания стратегического планирования: оценка текущей ситуации, оценка потенциала предприятия на долгосрочную перспективу, определяя при этом возможные способы и пути выживания и стратегические направления их развития, предотвращения негативного влияния изменения условий ведения хозяйства. Систематизированы основные функции стратегического планирования в контексте учетного обеспечения этого процесса, а именно: методологическая, внутренней координации, адаптации к внешней среде, организационных изменений и контрольная функция. Обобщены основные составляющие стратегического планирования. Выделены проблемы учетного характера, которые возникают в процессе стратегического планирования: сложность группирования учетной информации в разрезе бизнес-процессов, невозможность привлечения необходимой информации о реальном состоянии позиции контрагентов,*

сложность прогнозирования экономических показателей в контексте анализа потенциала предприятия, возникновение проблем, связанных со структуризацией информации для всех подразделений предприятия. Предложены некоторые пути усовершенствования процесса стратегического планирования: увеличения перечня документов, которые регламентируют процесс стратегического планирования, в соответствии со спецификой деятельности предприятия, необходимость построения мощной информационной базы, которое постоянно будет расширяться и охватывать все стороны деятельности предприятий, интеграция имеющихся на предприятии всех видов деятельности из процедурами предыдущей аналитической обработки первичных данных.

Ключевые слова: *стратегия, стратегическое планирование, стратегический учет.*

Summary. *The necessity of strategic planning process has been updated in the article. The concept of strategic planning and strategic accounting has been distinguished; the key tasks, subject and objects of strategic accounting have been identified. Analyzing the components of strategic planning, the main stages of the process have been developed. There are three main tasks of strategic planning: assessment of the current situation, assessment of the potential of the enterprise for the long-term taking into consideration all possible ways and means of survival and strategic directions of their development, prevention of negative impact of changes in economic conditions. The main functions of strategic planning in the context of accounting support are systematized. They are as follows methodological, internal coordination, adaptation to the external environment, organizational change and control function. The main components of strategic planning are summarized. The problems of accounting that arise in the process of strategic planning are highlighted: the difficulty of grouping the accounting information in terms of*

business processes, the inability to get the necessary information about the real state of partners, the difficulty in forecasting the economic indicators in the context of analyzing the potential of the enterprise, problems with structuring information for all elements of the enterprise. Some ways to improve the strategic planning process have been proposed: increase the list of documents regulating the strategic planning process in accordance with the specific features of the enterprise, the need to create a powerful information base that will constantly expand and cover all aspects of enterprise activities, integration of all existing accounting activities with procedures of preliminary analytical processing of primary data.

Key words: *strategy, strategic planning, strategic accounting.*

Постановка проблеми. Стратегічне планування відіграє важливу роль у діяльності будь-якого підприємства. Для того, щоб не нести значні втрати внаслідок змін зовнішнього середовища та його факторів, підприємствам потрібно якомога точніше прогнозувати майбутнє своєї діяльності. Тому, в сучасних умовах детальна розробка стратегічних планів стала як ніколи необхідною та актуальною. Недостатня обґрунтованість необхідності здійснення стратегічного планування, основних етапів, завдань та функцій даного процесу зумовлює необхідність в конкретизації теоретичних та практичних понять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених присвячено теоретичним та методологічним аспектам стратегічного планування розвитку підприємства: питання розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства та особливості його стратегічного планування досліджувала Фатенок-Ткачук А. О. [3], проблеми сутності та практики стратегічного планування є предметом досліджень таких вчених, як Н. Таріфі [7], І. Ансофф, Г. Мінцберг,

характеристиками процесу обліково-аналітичного забезпечення займалися такі вчені як: Г. Б. Тітаренко, М. Д. Корінько, К. Суходольські [8].

Формулювання цілей статті. Сформувати теоретико-методичну основу обліково-аналітичного забезпечення процесу стратегічного планування розвитку підприємства обліково-аналітичного забезпечення стратегічного планування.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування – це процес формування стратегії, визначення місії, мети, довгострокових цілей підприємства, підбір ефективних методів їх досягнення за рахунок ефективного використання стратегічних ресурсів та швидкої адаптації підприємства до мінливого зовнішнього середовища. Для того, щоб ефективно керувати підприємством в сучасних умовах, перш за все потрібно здійснити планування діяльності суб'єктів господарювання на всіх рівнях: стратегічному, тактичному, оперативному. Найважливішим етапом є стратегічний рівень, адже саме тут керівники приймають управлінські рішення для функціонування підприємства в майбутньому.

Стратегічний облік – це інформаційна база, яка забезпечує менеджерів необхідними даними для керування підприємством шляхом прийняття стратегічних управлінських рішень. Основні завдання стратегічного обліку полягають у: формуванні інформаційної системи для аналізу потенційних ринків; стратегічному плануванні; визначенні вирішальних показників успіху підприємства; порівнянні фактичних та наявних значень ключових показників задля визначення причин і наслідків цих відхилень; аналізі впливу відхилень на виконання стратегічних планів; з'ясуванні слабких місць управлінських рішень.

Беручи до уваги вище перелічені завдання можна зазначити, що предметом стратегічного обліку є запланована чи спрогнозована господарська діяльність підприємства. Об'єктами будуть виступати окремі типи чи напрями діяльності, зовнішнє середовище, бюджети, плани тощо.

Базові елементи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного планування ми систематизували у вигляді рисунку 1.

Рис. 1. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного планування

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу джерел [1; 2]

Стратегічне планування включає такі складники, як аналіз завдань, формування мети, розробка стратегій, контроль за реалізацією стратегічного плану та його оцінювання за показниками. Аналізуючи дані компоненти ми розробили основні етапи такого процесу (рис. 2).

Рис. 2. Основні етапи стратегічного планування

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу джерела [3]

Ми виділили три головні завдання стратегічного планування у контексті розвитку підприємства: оцінка поточної ситуації, оцінка потенціалу підприємства на довгострокову перспективу, визначаючи при цьому можливі шляхи виживання і стратегічні напрямки їхнього розвитку, запобігання негативному впливу зміни умов господарювання.

Серед основних функцій стратегічного планування, на нашу думку, слід виділити наступні: методологічну, внутрішньої координації, адаптації до зовнішнього середовища, організаційних змін та контрольну функції.

Організація обліку є потужним інтегруючим інструментом усіх інших управлінських систем у єдину нормативно-методологічну базу економічного управління підприємством. Впровадження системи управлінського обліку не можна реалізувати без удосконалення системи бухгалтерського обліку й звітності, бюджетування й планування, організаційної структури. Такий зв'язок ми представили у вигляді рисунку 3.

Рис. 3. Зв'язок видів обліку у процесі стратегічного планування

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу джерела [4]

У процесі стратегічного планування виникають такі проблеми облікового характеру: 1) у процесі аналізу внутрішнього середовища підприємств потрібно уникати дублювання інформації – результату роботи різних підрозділів; 2) виникнення проблем пов'язаних із структуруванням інформації для усіх підрозділів підприємства; 3) складність групування облікової інформації у розрізі бізнес-процесів; 4) неможливість залучення необхідної інформації про реальний стан позиції контрагентів; 5) складність прогнозування економічних показників у контексті аналізу потенціалу підприємства. Отже, саме обліково-аналітична підсистема управління підприємством може стати інтегруючим фактором і встановити принципи структурування інформації для всіх елементів системи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основні завдання системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного планування розвитку підприємства: безперервне забезпечення органів управління аналітичною інформацією, оперативне розкриття негативних факторів середовища та факторів успіху, прогнозування тенденцій, розроблення прогностичних сценаріїв розвитку загрозливих ситуацій, формування рекомендацій щодо вживання превентивних заходів, спрямованих на додержання траєкторії розвитку. Для формування аналітичних висновків необхідно сформувати потужну інформаційну базу даних, яка буде постійно розширюватися й охоплювати всі сторони діяльності підприємств. Також, потрібно збільшити перелік документів, що регламентують процес стратегічного планування, відповідно до специфіки діяльності підприємства.

Література

1. Аблєєва І. Ю. SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічного стану підприємств: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2020. 233 с.

2. Фатенок-Ткачук А. О. Обліково-аналітичне забезпечення прогнозування в стратегічному плануванні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. № 4. С. 140-147.
3. Фатенок-Ткачук А. О. Організація обліково-аналітичного забезпечення процесу формування стратегії розвитку підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. № 2. С. 82-90.
4. Костецька Н. І. Стратегічне планування діяльності підприємств: теоретичні аспекти. *Інноваційна економіка*. 2020. № 7–8 (85). С. 65–71.
5. Свидрук І. І. Передумови стратегічного планування інноваційного розвитку підприємств. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. № 2(96). С. 24–35.
6. Часовнікова Ю. С. Система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.*, (Харків, 3–4 берез. 2020 р.). Харків: ФОП Панов А. М., 2020. С. 440–442.
7. Tarifi N. (2021) A Critical Review of Theoretical Aspects of Strategic Planning and Firm Performance. *Open Journal of Business and Management*, 9, 1980-1996.
8. Suchodolski K. (2021) Strategic planning in a crisis. *Strategic Finance*. (July 1, 2021).

References

1. Abljejeva I. Ju. (2020) SWOT-analiz socio-ekonomiko-ekologhichnogho stanu pidpryjemstv: konspekt lekcij. [SWOT-analysis of socio-economic-

- ecological state of enterprises: lecture notes]. (Ukraine, Sumy, 2020) [in Ukrainian].
2. Fatenok-Tkachuk A. O. (2015) Oblikovo-analitychne zabezpechennja proghnozuvannja v strateghichnomu planuvanni. [Accounting and analytical forecasting in strategic planning]. *Ekonomichnyj chasopys Skhidnojevropejskogo nacionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 4, 140–147 [in Ukrainian].
 3. Fatenok-Tkachuk A. O. (2015) Orhanizatsiia oblikovo-analitychnoho zabezpechennja protsesu formuvannia stratehii rozvytku pidprijemstva [Organization of accounting and analytical support of the process of forming the strategy of enterprise development]. *Ekonomichni chasopys Skhidnojevropejskogo natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 2, 82–90 [in Ukrainian].
 4. Kostecjka N. I. (2020) Strateghichne planuvannja dijalnosti pidprijemstv: teoretychni aspekty. [Strategic planning of enterprises: theoretical aspects]. *Innovacijna ekonomika*, 7–8 (85), 65–71 [in Ukrainian].
 5. Svydruk I. I. (2020) Peredumovy stratehichnogo planuvannia innovatsiinoho rozvytku pidprijemstv [Prerequisites for strategic planning of innovative development of enterprises]. *Visnyk Ternopilskogo natsionalnogo ekonomichnogo universytetu*, 2(96), 24–35 [in Ukrainian].
 6. Chasovnikova Yu. S. (2020) Systema oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia pidprijemstvom [The system of accounting and analytical support of enterprise management]. *Proceedings of the Suchasni problemy upravlinnia pidprijemstvamy: teoriia ta praktyka* (Ukraine, Kharkiv, March 3–4, 2020), Kharkiv: FOP Panov A. M [in Ukrainian].

7. Tarifi N. (2021) A Critical Review of Theoretical Aspects of Strategic Planning and Firm Performance. *Open Journal of Business and Management*, 9, 1980-1996 [in English].
8. Suchodolski K. (2021) Strategic planning in a crisis. *Strategic Finance*. (July 1, 2021) [in English].